

Landschappelijk inpassingplan Bernhardstraat ongenummerd naast 46 te Rucphen

Arnhem, 23 augustus 2018

Colofon

Titel	: Landschappelijk inpassingplan
Locatie	: Bernhardstraat ongenummerd naast 46 te Rucphen
Projectnummer	: 18.102
Datum	: 23 augustus 2018
Veldonderzoek	: T. Kooij, C. Welles, T. van de Zilver
Auteur(s)	: C. Welles
Goedgekeurd door	: T. Kooij
Opdrachtgever	: Agel adviseurs
Contactpersoon	: Marjolein Kooijman

Bezoekadres	: Snelliusweg 40-18
Postcode	: 6827 DH Arnhem
Telefoon	: 026-8454583

info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

Ekoza B.V. is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

BELEIDSKADERS

Om de kwaliteit van het landschap te versterken heeft de provincie Noord-Brabant in haar “Structuurvisie ruimtelijke ordening” en de “Verordening ruimte” het principe van “kwaliteitsverbetering van het landschap” geïntroduceerd. Bij buiten stedelijke ruimtelijke ontwikkelingen dient verantwoord te worden op welke wijze zorg wordt gedragen voor de kwaliteitsverbetering van het landschap, één en ander conform de voorwaarden van artikel 3.2 van de Verordening ruimte 2014 van de provincie Noord-Brabant. De realisatie van de woning valt onder de Ruimte-voor-Ruimte regeling. Doordat de Ruimte-voor-Ruimte regeling zelf al bijdraagt aan een investering in het landschap, is echter artikel 3.2 niet van toepassing. Kwaliteitsverbetering is niet noodzakelijk, maar er dient altijd wel sprake te zijn van een goede landschappelijke inpassing.

De gemeente acht zich verantwoordelijk voor de kwaliteit van de gebouwde omgeving. Aandacht voor een goede landschappelijke inpassing (beeldkwaliteit) wordt dan ook bij de uitwerking van bestemmingsplanwijziging van wezenlijk belang geacht. In algemene termen betreft de beeldkwaliteit alle aspecten, welke van invloed zijn op de voorstelbaarheid en beleving van de ruimtelijke omgeving.

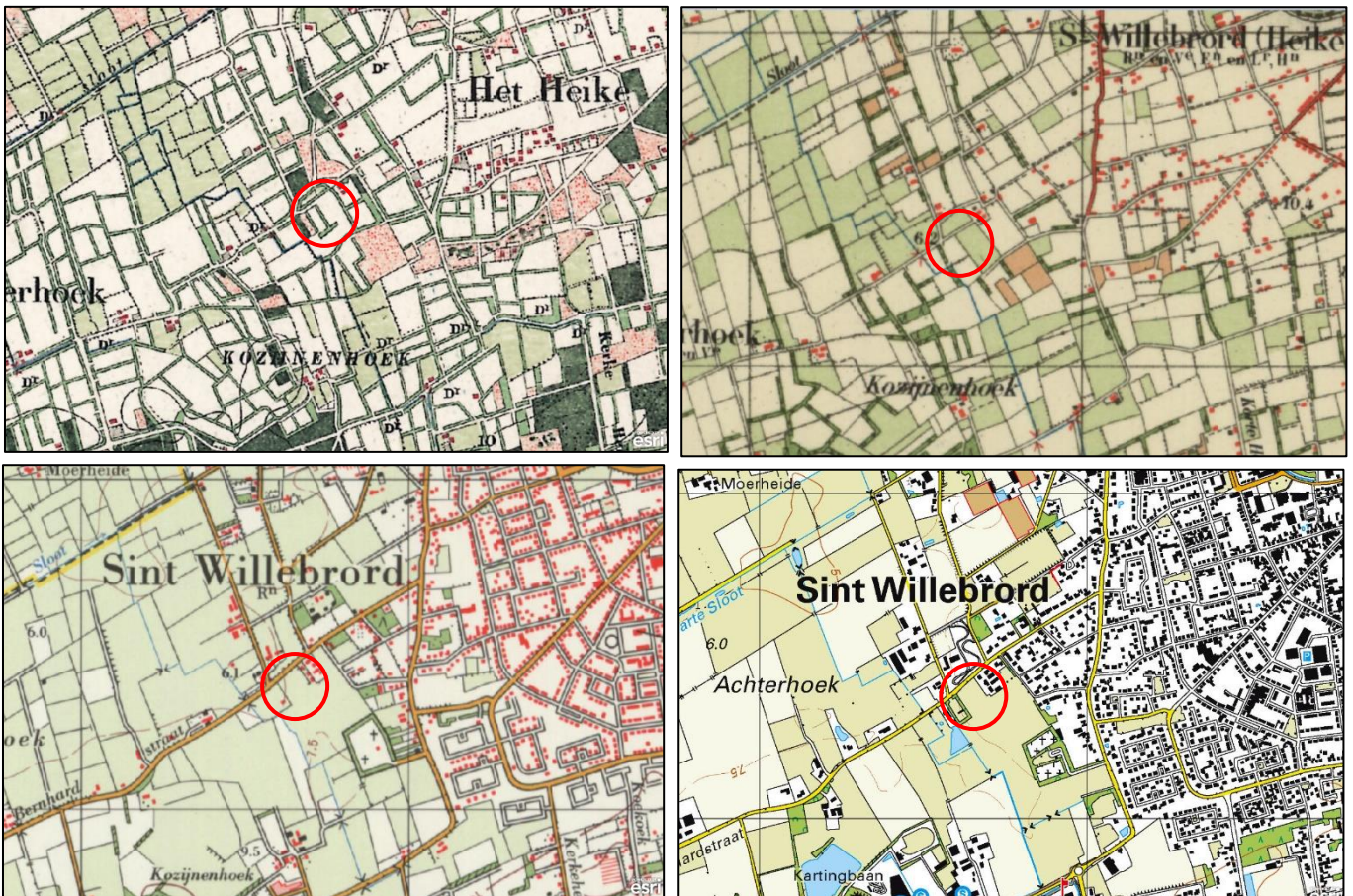
Voor de beeldkwaliteit van het gebouw is het materiaalgebruik en kleurstelling belangrijk. Zowel de kleur als het materiaal dient in de omgeving te passen. Hiervoor is de welstandsnota opgesteld. Aan de hand van deze nota beoordeelt de welstandcommissie de te bouwen woningen qua uitstraling past in de omgeving. Het ontwerp van de woning dient te worden voorgelegd aan de welstandcommissie.

Het landschapsontwikkelingsplan Rucphen is een ontwikkelingsgerichte beleidsvisie om sturing te kunnen geven aan komende (voorzienbare) ontwikkelingen in het buitengebied. Het plan is een uitwerking van de Structuurvisie Plus van de gemeente Rucphen en geeft handvaten voor een goede landschappelijke inpassing.

LANDSCHAPSANALYSE

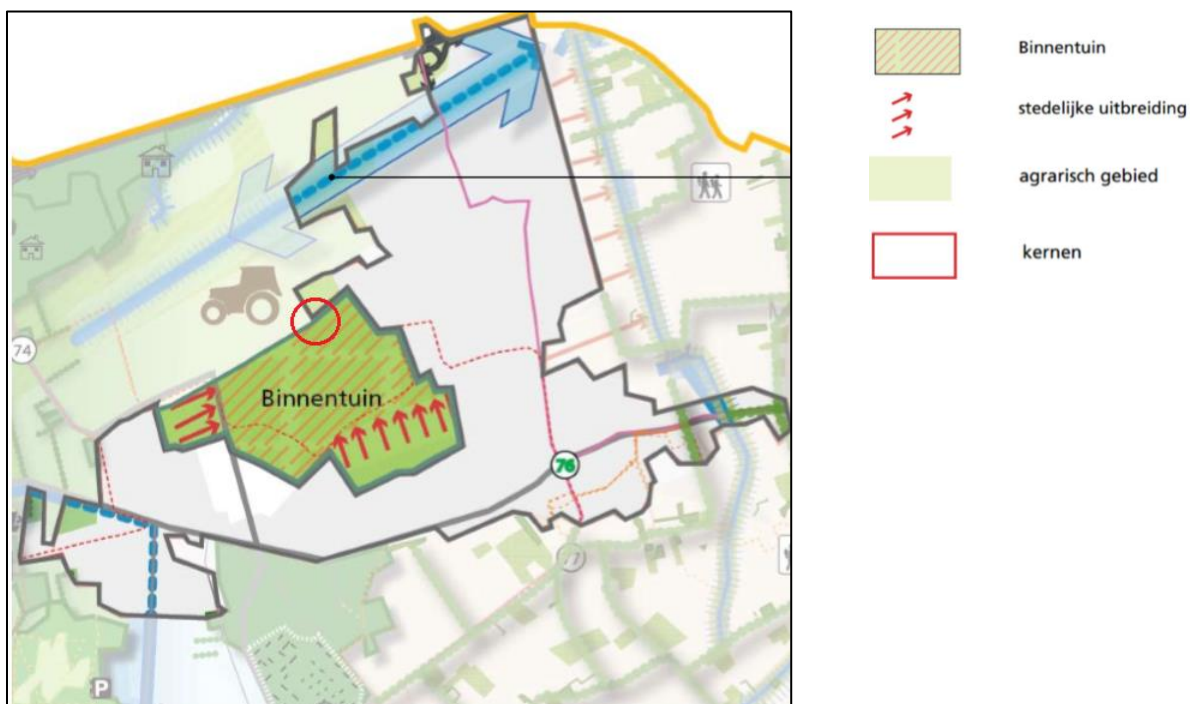
De dorpskernen van omliggende kerkdorpen van Rucphen, St. Willebrord en Sprundel zijn deels ontstaan op oude en jonge besloten zandontginningen. Rond 1900 is het gebied rondom de Bernhardstraat verdeeld in weilanden, akkers en woonpercelen, welke omgeven zijn door veel groenstructuren waaronder groene kamers. In de daaropvolgende jaren tot ongeveer 1980 verdwijnen steeds meer van deze groenstructuren, tot het punt waarop er nog relatief weinig groene structuren over zijn in het landschap. In dezelfde periode breidt het naastgelegen dorp St. Willebrord sterk uit richting het buitengebied waar ook de Bernhardstraat in is gesitueerd. Dit gebeurt in eerste instantie door bebouwing langs de ontsluitingswegen tot ongeveer de huidige bebouwde kom. De uitbreiding lijkt ongeveer een hoogtepunt bereikt te hebben rond 1985. De wegenstructuur is in dit jaar inmiddels ongeveer gelijk aan de wegenstructuur zoals wij deze in de huidige tijd kennen. Vanaf 1970 begint de hoeveel groen voornamelijk rondom de Kozijnenhoek weer wat uit te breiden, een gebied wat zuidelijk aangrenzend aan de Bernhardstraat ligt. Hier zijn in de loop der tijd meerdere sportieve en recreatieve voorzieningen gekomen, welke een belangrijke functie in het gebied hebben gekregen. In de directe omgeving van de planlocatie hebben de groenstructuren en het agrarische gebied de afgelopen 15 jaar plaats gemaakt voor een lichte uitbreiding van de bebouwde kom van St. Willebrord. Desondanks zijn de grenzen van de bebouwde kom van het dorp vrijwel gelijk gebleven in deze periode. Zie *afbeelding 1* voor een beeld van de veranderingen in de omgeving van het plangebied.

Afbeelding 1: Historische topografische kaarten van het plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving opeenvolgend uit de jaren 1900, 1950, 1980 en 2017 (huidige situatie) (bron: topotijdreis.nl).

De directe omgeving van het plangebied wordt op dit moment voornamelijk omgeven door Agrarisch gras en ander agrarisch gebied, bebouwing buitengebied en een bomenkwekerij. Ook ligt het primair bebouwde gebied van het dorp St. Willebrord in de nabije omgeving van het plangebied. Het merendeel van de woningen in het gebied dateren van na 1970 en zijn nadien gemoderniseerd. De stijl van de bebouwing is daarbij zeer gevarieerd in vorm, massa, kleur- en materiaalgebruik. De gehanteerde bouwstijl bestaat voornamelijk uit één bouwlaag met kap in de vorm van een zadeldak. Kleur en materiaal van de hoofdmassa zijn voor de vrijstaande woningen over het algemeen traditioneel, namelijk gevelstenen in aardetinten, maar ook zandsteen komt voor. De woningen zijn veelal voorzien van rode en donkergrijze dakpannen. Sommigen van de nieuwbouw woningen of recent gerenoveerde woningen zijn voorzien van een rietenkap met potdeksel gevelbekleding. In het buitengebied bestaat de bebouwing voornamelijk uit vrijstaande woningen gelegen op wisselende grootte van percelen. Rondom veel van deze percelen staan aangeplante struiken in lijnstructuur. Ook zijn er zaksloten langs de bestrating aanwezig. Verder is er een hoog aantal boomsoorten in de omgeving te vinden. Behalve een lindelaan langs de Bernhardstraat zijn er soorten te vinden als wilde kastanje, berk, rode beuk, zomereik, lijsterbes en meidoorn.

Afbeelding 2: Afbeelding uit het Landschapontwikkelingsplan Rucphen (LOP), met daarop de visie van de gemeente verbeeld voor het deelgebied Stedelijke zone. Hier maakt de 'binnentuin', inclusief de planlocatie, deel van uit.

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

De landschappelijke inpassing vindt bij voorkeur plaats op of direct aansluitend aan het bouwvlak/bestemmingsvlak. Bij de vormgeving en invulling van landschappelijke inpassing wordt gekeken naar de algehele situering van bouwvlak/bestemmingsvlak en niet alleen naar wat er door de desbetreffende ruimtelijke ontwikkeling wordt toegevoegd of veranderd.

In de landschappelijke inpassing zijn de visies en plannen van zowel de provincie Noord-Brabant als de gemeente Rucphen van belang.

De provincie Noord-Brabant geeft in haar structuurvisie aan dat het voor nieuwe ontwikkelingen van belang is om eerst te kijken naar intensivering of hergebruik van gebied, alvorens gekeken kan worden of nieuw gebied aangesneden kan worden. Ruimte voor ruimte is een van de instanties die kavels aanbiedt welke vrijgekomen zijn ter compensatie van het beëindigen van agrarische activiteiten. Gebiedskenmerken en omliggende waarden, gebaseerd op de lagenbenadering, zijn leidend bij de vraag 'waar' en 'hoe' de nieuwe ruimte wordt aangesneden. Verder moet de ontwikkeling passen bij de aanwezige functies van de omgeving en het gewenste toekomstbeeld van een gebied.

De gemeente Rucphen beschrijft in haar Landschapsontwikkelingsplan (LOP) dat de hoofdkeuze voor haar beleid het behouden en versterken van de karakteristieke verschijningsvorm van bestaande landschapstypen omvat, en daarbij het verder ontwikkelen van een goede omgevingskwaliteit. Er is dus bewust niet gekozen voor een complete metamorfose van het landschap, noch voor het strikt vasthouden aan het bestaande landschapsbeeld. De landbouw blijft een belangrijke economische functie en belangrijke beheerder van het landschap.

In het Landschapsontwikkelingsplan van de gemeente Rucphen zijn visies voor verschillende deelgebieden omschreven. De planlocatie is gelegen in het gebied 'de binnentuin', welke onderdeel uitmaakt van deelgebied 'Stedelijke zone' (zie *afbeelding 2*). Deze kaart is globaal van karakter en verbeeldt de hoofd- en deelkeuzes op hoofdlijnen. Op de kaart zijn symbolen gebruikt om die keuzes te verbeelden. Daarnaast is op de kaart globaal aangegeven waar bepaalde uitvoeringsmaatregelen een plaats zouden kunnen krijgen.

De binnentuin is nu nog hoofdzakelijk agrarisch gebied en bevindt zich tussen de randen van Rucphen, St. Willebrord en Sprundel. Hier zouden verschillende functies zoals wonen, werken, recreatie, groen en gedeelde voorzieningen, zoals het gemeentehuis een plek moeten krijgen. Het is echter niet de bedoeling dat alle voorzieningen verplaatsen naar de binnentuin, er wordt namelijk veel waarde gehecht aan het behoud van de uitstraling van de dorpen, het dorps karakter, en hun eigen winkelgebieden. Om de huidige uitstraling van de dorpen te waarborgen zal goed gekeken moeten worden naar de vormgeving van nieuwe dorpsranden. Hier maakt ook de onderzoeklocatie deel van uit. Het motto van de gemeente Rucphen is hierbij 'inbreiden en afronden'. Dit houdt in dat toekomstige uitbreiding van dorpsranden zoveel mogelijk plaatsvindt aan de randen van het bebouwde gebied, om 'rode bebouwingsruis' te voorkomen door grote aantallen verspreide bebouwing.

Voor een goede inpassing zal dus rekening gehouden moeten worden met het behoud van de uitstraling van omliggende dorpen, de vormgeving van de dorpsranden, het agrarische karakter van de omgeving en de natuurwaarden van de binnentuin.

Zowel de oost- als de westzijde van het plangebied is reeds bebouwd. Het realiseren van een woning op deze locatie zal bijdragen aan een mooiere overgang tussen de bebouwde kom en het landelijke gebied, mits de woning gebouwd wordt in de stijl van de omliggende woningen (zie: *Landschapsanalyse*). Hiermee wordt 'rode bebouwingsruis' dan ook voorkomen. Verder zal het creëren van groene lijnvormige structuren aan de randen van het perceel bijdragen aan een goede inpassing in de omgeving. Dit omdat vrijwel alle aangrenzende percelen en percelen in de nabije omgeving verschillende groene lijnvormige structuren bevatten. Tevens is het vanuit historisch oogpunt wenselijk om groene kamers in het gebied te creëren, deze waren vooral rond 1900 veelvuldig

aanwezig in het landschap. Om de aangrenzende percelen heen zijn voornamelijk heggen van liguster en rode beuk te vinden, terwijl langs de Bernhardstraat een linden laan te vinden is.

BEPLANTINGSPLAN

ALGEMEEN

Het voorheen agrarische gebied bevat een matig dikke humuslaag (30-50 cm) en is rijk aan nutriënten. Het betreft een zwak lemige veldpodzolgrond met fijn zand. Het vormt daardoor een goede bodem voor verschillende boom- en struiksoorten. Daarbij is de grondwatertrap in dit gebied VI, wat betekent dat het om een redelijke droge bodem gaat.

Met het aanplanten van groene lijnvormige structuren moet rekening gehouden worden met de boomsoorten die in de omgeving te vinden zijn, dit zal de landschappelijke inpassing ten gunste komen. Hierbij moet echter bij voorkeur veel gebruik gemaakt worden van inheemse boom- en struiksoorten ter bevordering van de natuurwaarden. Denk hierbij aan soorten als berk, beuk, zomer- of wintereik. Inheemse soorten dragen meer bij aan biodiversiteit, onder anderen omdat er meer inheemse diersoorten aan zijn verbonden. Voor het aanplanten van inheemse boomsoorten zou mogelijk subsidie aangevraagd kunnen worden via de subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader (STIKA).

Tevens wordt aangeraden om gemengd boom- en struik soorten aan te planten, dus 2 of meer verschillende soorten. Door zowel bomen als struiken te gebruiken in dezelfde landschapselementen wordt meer structuur gecreëerd, wat bij zal dragen aan zowel extra gebruiksmogelijkheden voor diersoorten als aan een hogere biodiversiteit van het plangebied. Een gevarieerd soortenbestand in groene, lijnvormige elementen geeft extra nest-, schuil- en foeragemogelijkheden voor dieren. Daarbij zouden besdragende struiken als lijsterbes, zoete kers en meidoorn kunnen dienen als voedselbron voor vogels, insecten en zoogdieren.

PLANGEBIED

Aan de zuidoostelijke rand van het perceel is een nieuwe rand voor de groene kamer gepland. Om deze rand goed in het landschap te laten passen en de natuurwaarde in het plangebied te verhogen, wordt een gemengde heg van mei- en sleedoorn geadviseerd. Dit wordt ook wel een Maasheg genoemd. De ratio van meidoorn en sleedoorn zou daarbij 50% van ieder soort kunnen zijn, om en om te planten. Voor een heg van 1 rij is het benodigd om 4 tot 5 planten per meter aan te planten. De struiken kunnen in de zon en half in de schaduw staan. Eenstijlige meidoorn bloeit in mei en juni, daarna komen er rode bessen aan de struiken. De struiken kunnen 2 tot 10 meter hoog worden. Sleedoorn bloeit in maart en april en krijgt daarna voor de mens eetbare blauwe bessen. Deze soort wordt 2 tot 6 meter hoog. Wel wordt aangeraden om de heg wat ruimte te geven voor vrije uitgroei, omdat de struiken minder gaan bloeien wanneer deze te vaak gesnoeid worden en daardoor de bloemknoppen afgeknipt worden. Hierdoor zal de heg van minder natuurwaarde zijn.

Een heg als deze is zowel een cultuurelement wat doet denken aan de historie van het gebied, als een waardevol landschapselement voor de natuur. De heggen geven schaduw aan insecten, vogels, amfibieën en kleine zoogdieren, de bloemen trekken daarbij insecten zoals vlinders en bijen aan en de bessen vogels, insecten en zoogdieren. Ook zijn er nestelmogelijkheden voor vogels. De combinatie van mei- en sleedoorn zorgt voor 4 maanden bloesem en zal daarom langdurig insecten aantrekken. De bloemen en de bessen zijn daarbij een aantrekkelijk tuinelement voor de bewoners. Dit geldt ook voor de herfstkleuren van de sleedoorn in het najaar.

Ten noordwesten van deze haag, aan de zuidwestelijke zijde van het te bouwen huis is ruimte voor maximaal één zomereik en één beuk. De eik wordt 10 tot 25 meter hoog en de beuk wordt maximaal 30 meter hoog. De bomen zullen zorgen voor schaduw, maar ook voor extra structuur in de tuin. Aangeraden wordt daarbij om ze dichtbij de heg te plaatsen, maar daarbij ook rekening te houden met de toekomstige groei van zowel de bomen als de struiken in de lengte en breedte. Hiermee wordt voorkomen dat de bomen elkaar of de struikhaag wegconcurreren voor zonlicht en nutriënten of dat ze te dicht tegen het huis aangroeien. Zomereiken groeien goed op zandgronden en zijn daarbij inheems, hetzelfde geldt voor de beuk. Zowel de zomereik als de beuk komen reeds voor in de omgeving en vormen samen een geschikte combinatie. Deze associatie van boomsoorten komt vaker

voor in Nederlandse bossen met matigvoedselrijke bodems. Ook deze bomen bieden nestelmogelijkheden voor vogels en daarbij kunnen insecten als galwespen zich voortplanten in zomereik. Op langere termijn kunnen de bomen verblijfsmogelijkheden bieden aan vleermuizen, wanneer er holen in de stammen ontstaan. Verder zullen de eikels en beukennoten insecten en kleine zoogdieren aantrekken die deze noten in hun dieet hebben. Denk hierbij aan de eekhoorn, welke beschermd is in Noord-Brabant door de Wet Natuurbescherming en volgens het NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) waargenomen is in de omgeving. Op deze manier is er een kleinschalige gemengde bebossing, wat in combinatie met de struiken zorgt voor een structuurrijke vegetatie waar veel soorten van kunnen profiteren.

Langs de eventuele oprit zouden haagbeuken geplant kunnen worden, dit is een historisch landschapselement welke volledig past binnen het landschap in de omgeving. Er wordt gedacht aan 3 á 4 planten als leiboom. Dit element is tevens aanwezig in de tuin van het naastgelegen perceel. Aan de straatkant van het perceel zou een lage haag van rode beuk goed passen in het beeld van de omgeving, maar ook natuurwaarde verhogend zijn. Dit is een optie welke de groene kamer omringt met struikgewassen en daarbij wederom voor extra natuurlijke variatie zorgt. Net als de heg aan de achterzijde van het perceel zorgt deze heg voor mogelijkheden voor kleine zoogdieren, amfibieën, vogels en insecten. Ook dit element is te vinden langs het naastgelegen perceel en zal daarmee aansluiten bij het huidige straatbeeld.

Op het overige gedeelte van het perceel is plek voor een tuin of een zitplaats. In de tuin zou in een kleine strook of oppervlakte de uitheemse, maar niet invasieve boerenhortensia geplant kunnen worden. Dit is een gecultiveerd soort welke een historische en landelijke uitstraling heeft en een veelgebruikte bloemsoort was in tuinen en op boerenerven. Hiermee krijgt de tuin een klassieke uitstraling en draagt daarmee bij aan de natuurwaarde van het perceel vanwege het faciliteren van beschutting en schaduw voor diverse diersoorten. Daarbij bloeien de planten van juli tot oktober. Er worden maximaal 3 hortensia's per vierkante meter geadviseerd, te planten in de halfschaduw. Deze manier van planten geeft de hortensia's de ruimte om te groeien zonder elkaar weg te concurreren voor zonlicht en nutriënten.

Met de in deze paragraaf genoemde beplanting zal het perceel een goede inpassing hebben in het landschap, rekening houdende met de historie van het landschap en daarbij bijdragen aan de natuurwaarde van het gebied door voldoende mogelijkheden te bieden aan diverse diersoorten.

Bronnen

Literatuur

- Jansen, P., Kuiper, L., van Wijk, M. N., van Blitterswijk, H., Houtzagers, M., & Klingen, S. (2001). De aanleg van geïntegreerde bossen; een ideeënboek.
- Bastiaens, J., Brinkkemper, O., Deforce, K., Maes, B., Rövekamp, C., Van den Brecht, P., Zwaenenpoel, A., (2006). Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen; herkenning, verspreiding, geschiedenis en gebruik.
- Egberts, T., (2006). Het natuurlijke erf; praktische handleiding voor aanleg en onderhoud.
- Gerards, M., Miellet, J., (BRO) (2012). Structuurvisie Landschap. Gemeente Rucphen. Vastgesteld.
- Gerards, M., de Smit, S., Frantzen, R., (2009). Landschapsontwikkelingsplan Rucphen.
- Noord-Brabant, P. (2010). Structuurvisie 2010 – Partiele herziening 2014: Noord-Brabant. Vastgesteld.

Websites

- <https://www.grondwatertools.nl>
- <https://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/Kaartbank>
- <http://maps.bodemdata.nl/bodemdata.nl/index.jsp>
- <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/index>
- <http://topotijdreis.nl/>

Bijlage 1: afbeeldingen van het plangebied

Foto 1: Bebouwing naast het perceel aan de Bernhardstraat.

Foto 2: De Bernhardstraat

Foto 3: Variatie aan bomen en struiken langs de Bernhardstraat

Bijlage 2: plangebied Bernhardstraat ongenummerd naast 46 te Rucphen

